

Tatjana Grah Marič | OŠ Sveti Jurij

Obnova neumetnostnega besedila – časopisnega članka – v 6. razredu osnovne šole kot primer celostnega razvijanja in vrednotenja znanja pri pouku slovenščine

A Summary of a Non-literary Text – Newspaper Article – in the Sixth Grade of Primary School as an Example of a Comprehensive Development and Knowledge Assessment in the Slovenian Language Class

Izvleček

V članku predstavljam pisanje obnove neumetnostnega besedila – časopisnega članka – v 6. razredu OŠ kot primer celostnega razvijanja in vrednotenja znanja pri jezikovnem pouku slovenščine. Pisanje obnove časopisnega članka je v okviru obravnave učnega sklopa *Vsak dan jih beremo* potekalo kot vmesna faza celostne obravnave. Pred pisanjem obnove so šestošolci najprej sprejemali besedila – različne časopisne članke, jih brali in se o njih pogovarjali, sledilo je aktivno opazovanje/razčlenjevanje besedil in razlaga ter zapisovanje pravil (o istočasnosti in neistočasnosti), saj so učenci ugotavljali, katera dejanja potekajo hkrati in katera ne ter kako to izrazimo. Po podrobni obravnavi so učenci sami pisali časopisne članke in jih tudi povzemali/obnavljali. Naloga za pisanje obnove je bila oblikovana celostno tako, da je od učencev zahtevala ne le povzemanje oz. obnovo vsebine časopisnega članka, temveč tudi pridobljeno znanje (o slovnici in pravopisu). Pred pisanjem obnove so učenci izdelali kriterije uspešnosti. Po pisanju obnove je v skladu s celostno obravnavo sledila povratna informacija učitelja in medvrstniško vrednotenje ter refleksija o pisanju.

Abstract

The article presents the writing of a non-literary text summary – newspaper article – in the sixth grade of primary school as an example of a comprehensive development and knowledge assessment in the Slovenian language class. The writing of a newspaper article summary was an intermediate phase of the integrated learning within the *We Read Them Every Day* learning unit. Before writing the summary, the sixth graders first received the texts – different newspaper articles – read and discussed them, and then actively observed/analysed them, explained them and wrote down the rules (about simultaneity and non-simultaneity) as they determined which actions occur simultaneously and which do not, and ways to express that. After this detailed approach, the students wrote and summarised newspaper articles themselves. Their task of writing a summary was created in a wholesome way, so that it required students to not only summarise the content of the newspaper article, but also apply the acquired knowledge (grammar and orthography). Before writing the summary, the students created success criteria. The writing of the summary was then followed by the teacher's feedback based on the integrated learning of the unit, peer assessment and reflection on their writing.

Ključne besede:

jezikovni pouk,
neumetnostno besedilo,
zmožnost tvorjenja besedil

Keywords:

language class,
non-literary text,
ability to create texts

0 Uvod

Po udeležitvi na seminarju Celostno razvijanje in vrednotenje znanja pri pouku slovenščine v razredu in na daljavo, avtoric Vanje Kavčnik Kolar in Darinke Rosc Leskovec, v okviru ZRSS, sem se odločila za še bolj sistematično delo z neumetnostnimi besedili pri jezikovnem pouku.

Namen jezikovnega pouka je razviti sporazumevalno zmožnost v slovenskem (knjižnem) jeziku, tj. praktično in ustvarjalno obvladovanje vseh sporazumevalnih dejavnosti. Pri jezikovnem pouku, ki mu je namenjeno 60 % časa, učitelj celostno razvija različne dejavnosti (branje, poslušanje, govorjenje, pisanje) in zmožnosti, kar uporabi tudi pri vrednotenju ali ocenjevanju znanja.

Učitelji pogosto uporabljamo obnove zlasti pri književnem pouku in nekoliko manj pri jezikovnem pouku. V obeh primerih nastane obnova, ki je neumetnostno besedilo. Šestošolci so brali časopisne članke in se o njih pogovarjali v okviru sklopa *Vsak dan jih beremo*; po obravnavi pa so učenci na podlagi izbranega besedila – časopisnega članka – pisali obnovo. Kriteriji so bili oblikovani tako, da je učenec moral vključiti ne le vsebinske podatke, temveč tudi slovnično in pravopisno znanje, ki ju je svojil v okviru obravnave učnega sklopa.

1 Celostno razvijanje in vrednotenje znanja pri jezikovnem pouku slovenščine

Obravnava neumetnostnega besedila s celostnim pristopom poteka v različnih korakih (Slika 1). Najprej učenci

Slika 1: Model pouka pri slovenščini – celostni pristop (Vir: Kavčnik Kolar, V. in Rosc Leskovec, Darinka, 2021).

sprejemajo neumetnostno besedilo (prva faza), ga aktivno opazujejo (druga faza) in posplošujejo ugotovitve v definicije in pravila (tretja faza). V četrti fazi tvorijo besedila, čemur sledi vrednotenje oz. samovrednotenje izdelka po kriterijih uspešnosti. Na koncu sledi refleksija o lastnem znanju, učinkovitosti in koristnosti znanja.

Pri obravnavi učnega sklopa sem sledila celostnemu pristopu, saj smo časopisne članke z učenci najprej brali, opazovali, razčlenjevali, nato so učenci tudi samostojno pisali. Sledilo je učiteljevo vrednotenje obnov in medvrstniško vrednotenje zapisane vsebine in napak ter samovrednotenje.

2 Obravnava učnega sklopa *Vsak dan jih beremo*

Primer celostne obravnave branja in pisanja neumetnostnega besedila predstavljam v okviru obravnave učnega sklopa pri šestošolcih *Vsak dan jih beremo*. V učnem sklopu so se učenci seznanili z branjem, vsebino, namenom tvorjenja in sporočanja časopisnih člankov. Časopisne članke so učenci prinesli od doma, nekaterim pa sem časopise razdelila sama. Učenci so brali različne časopisne članke, jih razčlenjevali, povzemali vsebino, primerjali in vrednotili ter utemeljevali svoje mnenje. Prepoznavali so zgradbene in jezikovne značilnosti časopisnih člankov.

Po obravnavi so spoznavali tudi istočasnost in neistočasnost dejanj, kar je v časopisnih člankih pogosto. Spoznavali so načine izražanja istočasnosti z besedami: med, medtem ko, ko in neistočasnosti z besedami: pred tem, po, potem ko, pred, preden ... Omenjeno so učenci iskali v svojih časopisnih člankih. Izpisovali so povedi z istočasnimi in neistočasnimi dejanji in določevali, kaj se je zgodilo prej in kaj potem. Znanje o istočasnosti in neistočasnosti so utrjevali tudi s pomočjo nalog v delovnem zvezku. Nato so v zvezek zapisali naslov Istočasnost in neistočasnost in oblikovali pravilo, da dejanja, o katerih govorimo ali pišemo, lahko potekajo istočasno ali ne. Zapisali so besede, s katerimi to lahko izrazimo. Pri tem sem jih opozorila tudi na rabo vejice, kadar je poved iz dveh dejanj, ki nista sočasni, in na pravilo izpuščanja vejice v dvodelnih veznikih (potem ko, medtem ko). Učenci so namreč navajeni, da vejico pred veznikom ko pišejo.

V času obravnave nove učne snovi smo za doseganje namenov in ciljev uporabili različne učne oblike in metode. Med metodami sta posebej izstopali metoda dela z besedilom in metoda pogovarjanja.

Preglednica 1: Didaktične poti pri usvajanju znanja

UČNA SREDSTVA IN PRIPOMOČKI	UČNE OBLIKE	UČNE METODE
<ul style="list-style-type: none"> - SSKJ - spletni slovar - časopisi - delovni zvezek 	<ul style="list-style-type: none"> - frontalna - individualna - delo v dvojicah 	<ul style="list-style-type: none"> - pogovor - razlaga - delo z besedilom (branje, poslušanje, govorenje, pisanje)

2.1 Standardi znanja iz Učnega načrta v okviru obravnave učnega sklopa in zastavljene naloge

Pri obravnavi učnega sklopa *Vsak dan jih beremo* in zastavljeni nalogi sem sledila, da ima učenec/učenka skladno s cilji iz učnega načrta razvito **zmožnost enosmernega sporazumevanja**, ki jo pokaže tako, da:

- tekoče in primerno hitro tiho bere neumetnostna besedila (tj. časopisne članke);
- svoje razumevanje poslušanega oz. prebranega besedila dokaže tako, da:
- določi družbeno vlogo sporočevalca in njegov namen (4., 5., 6. r.);
- povzame temo, podteme in bistvene podatke ter povzetek strukturira v obliki miselnega vzorca ali preglednice (4., 5., 6. r.);
- obnovi besedilo (4., 5., 6. r.);
- vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje (4., 5., 6. r.);
- piše besedila tistih vrst, ki so predpisana z učnim načrtom – tvori besedilnovrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti (4., 5., 6. r.), po pisanju ustno vrednoti svoje besedilo, ga po potrebi izboljša in utemelji svoje odločitve (5., 6. r.). (Učni načrt 2018: 52).

Učenci so razvijali tudi **poimenovalno in slogovno zmožnost** in to na način, da so v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznavali poimenovalne/slogovne napake in neustreznosti ter jih odpravili (4., 5., 6. r.) (UN 2018: 54). To so izvedli po učiteljevem vrednotenju obnov. V okviru slogovne zmožnosti pa so tvorili okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo (4., 5., 6. r.) (UN 2018: 54), tj. obnovo.

Skladenjsko zmožnost so razvijali tako, da so iz niza besed tvorili pomensko in oblikovno ustrezne povedi (4., 5., 6. r.) (UN 2018: 53), saj so namreč učenci oblikovali miselne vzorce kot izpis bistvenih podatkov iz besedila ali obratno

– kot načrt bistvenih podatkov za pisanje obnove. V okviru **pravopisne zmožnosti** so:

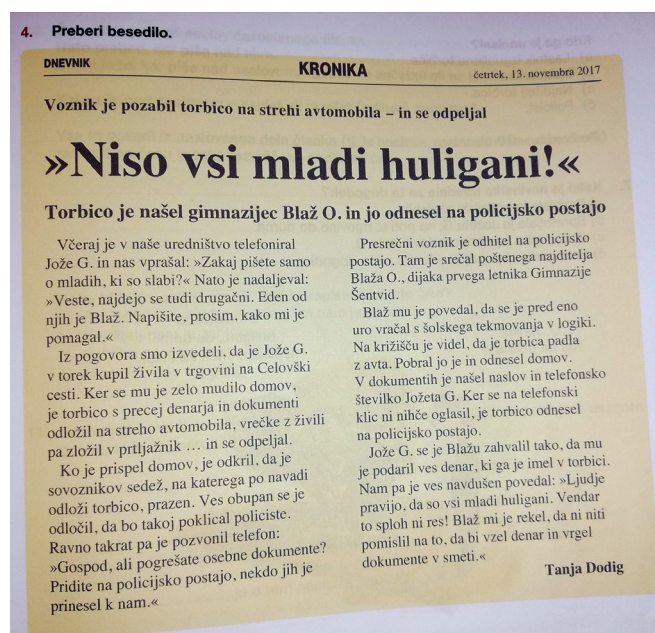
- pravilno pisali eno- in večbesedna lastna imena bitij (5., 6. r.);
- pravilno pisali eno- in večbesedna zemljepisna lastna imena (5., 6. r.);
- členili besedilo na odstavke (4., 5., 6. r.);
- pisali čitljivo (4., 5., 6. r.);
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznavali pravopisne napake, jih odpravili in utemelji svoje popravke (4., 5., 6. r.) (UN 2018: 54).

Razvijali pa so tudi **metajezikovno zmožnost**, in sicer učenec:

- v besedilu prepozna premi govor (6. r.) (UN 2018: 55).

2.2 Izbor neumetnostnega besedila pred pisanjem obnove

Pred pisanjem naloge, ki je vključevala celostno preverjanje znanja, sem se odločila za avtentično besedilo z naslovom *»Niso vsi mladi huligani!«* (Slika 2), ki mlade bralce pritegne. Izbor besedila je namreč zelo pomemben tako za obravnavo kot za samostojno pisanje o besedilu. Avtorice *Priročnika za učitelje* v uvodu navajajo pomen izbora besedil oz. s tem povezane motivacije za sprejemanje in pisanje besedil. Ob ustrezni motivaciji učenci lažje razčlenjujejo, povzemajo,

Slika 2: Časopisni članek *»Niso vsi mladi huligani!«* (Vir: Slovenščina za vsak dan 6, izdaja s plusom 2018: 45).

primerjajo, doživljajo in vrednotijo besedila ter utemeljijo svoje mnenje. Pri tem spoznavajo, da njihove dejavnosti pred poslušanjem oz. branjem, med njim in po njem pomembno vplivajo na njihovo razumevanje in vrednotenje besedila (Bešter Turk, idr. 2019).

Pred obravnavo besedila smo z učenci izvedli okroglo mizo *Niso vsi mladi huligani*, kjer so zagovarjali omenjeno trditev ali ji nasprotovali.

V motivacijskem pogovoru so učenci pripovedovali svoje izkušnje, se odzvali na omenjeno temo, nato so izrazili svoja pričakovanja o napovedanem besedilu.

Po okrogli mizi – uvodni motivaciji – je sledila obravnavo besedila. Izbrano besedilo govori o dijaku, ki je našel torbico gospoda. Ker ga ni mogel priklicati po telefonu, je torbico odnesel na policijsko postajo. S policijske postaje so obvestili gospoda, da je njegova torbica najdena. Vsebina časopisnega članka pa se začne s podatkom, da je gospod poklical v uredništvo časopisa Dnevnik in novinarko prosil, naj napiše članek o tem, da niso vsi mladi huligani. V članku gre za »obrnjen« vrstni red dogodkov, kar so učenci morali prepoznati in kasneje pri pisanju obnove upoštevati.

2.3 Naloga za učence

Učenci so morali zapisati obnovo neumetnostnega besedila. Z obnovo besedila se učenci pri pouku srečujejo vsakodnevno – govorno in pisno; pogosto pod izrazom obnova razumemo obnovo besedila pri književnem pouku, kjer učenci obnavljajo besedila različnih literarnih vrst in zvrsti. Vendar tudi pri jezikovnem pouku obnavljajo vsebino, in to različnih besedilnih vrst. Za učence je obnova obnavljanje oz. povzemanje bistvenih podatkov besedila.

Besedilo učenec lahko povzema na dva načina: »podrobno (tj. tako, da ohranja bistvene podatke in tudi nekaj nebitnih/podrobnih) ali strnjeno (tj. tako, da ohranja le bistvene podatke).« (Križaj in Bešter Turk 2018: 100) Učenci so besedilo morali obnoviti podrobno, saj je članek krajši, kar je pomenilo, da so morali poleg bistvenih podatkov zapisati tudi vse podrobnosti.

V nadaljevanju predstavljam nalogo, ki so jo učenci dobili po obravnavanem učnem sklopu.

Preglednica 2: Naloga, povezana z vključevanjem obnove.

Na podlagi prebranega članka (časopisni članek »Niso vsi mladi huligani!«) **zapiši obnovo:**

z vsemi bistvenimi podatki o dogodku (pazi na vrstni red dogajanja (prej, med, potem – na istočasnost in neistočasnost dejanj)).

Pred pisanjem obnove naredi načrt – MISELNI VZOREC.

Pri obnovi vključi:

- vse osebe (imena) članka in njihov družbeni položaj;
- podatek o kraju dogajanja;
- podatke, ki jih izveš iz premege govora (kaj je kdo komu dobesedno rekel), vendar jih zapiši s svojimi besedami (uporaba odvisnega govora).

Pazi na ustrezno členjenost obnove ter slogovno in pravopisno pravilnost.

Vključeno slovnično in pravopisno znanje naloge:

- časopisni članek (vsebina, sestava, namen, naslovnik, sporočevalec ipd.),
- zapis besed, s katerimi poimenujemo družbeni položaj in poklic (z učenci smo pred tem obravnavali, da ta določila pišemo z malo),
- zapis lastnih imen (lastna imena bitij, zemljepisna lastna imena, stvarna lastna imena) (v okviru sklopa so učenci ponovili zapis lastnih imen, posebej zapis večbesednih zemljepisnih imen),
- zapis občnih imen,
- istočasnost in neistočasnost dejanj (omenjeno smo obravnavali v okviru sklopa),
- spreminjanje premege govora v odvisnega (učenci so pred pisanjem obnove ponovili še značilnosti poročanega govora, ki je bil obravnavan en sklop prej).

2.4 Izdelava kriterijev uspešnosti

Učenci so pred pisanjem naloge zapisali kriterije uspešnosti, ki so pomembni v procesu učenja, saj vključujejo aktivno sodelovanje učencev pri lastni uspešnosti.

Pred pisanjem so bili ustno seznanjeni o pomembnih korakih uspešnosti, in sicer da morajo za uspešno pisanje obnove brati po odstavkih; ko natančno preberejo besedilo, morajo prepoznati bistvene podatke (izpišejo jih v obliki miselnega vzorca). Učence je bilo treba spomniti, da pri obnovi obnavljajo s svojimi besedami in povzemajo z odvisnim govorom. Pomembno je pravilno sosledje, podatki morajo biti v takem vrstnem redu, kot so se zgodili v besedilu,

in pravilni. Pri obnovi morajo paziti, da ne dodajajo novih, svojih podatkov. Na koncu, pred oddajo, zapisano obnovo preberejo in popravijo morebitne napake.

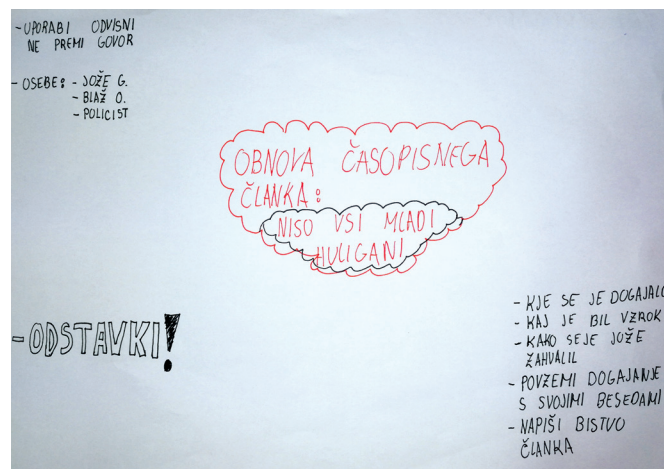
V kriterij uspešnosti so zapisali, da bodo uspešni, če bodo:

- izdelali načrt (miselni vzorec);
- zapisali obnovo z vsemi bistvenimi podatki (vrstni red);
- vključili osebe in njihov družbeni položaj;
- vključili podatek o kraju dogajanja v članku;
- povzeli dogajanje v obliki odvisnega govora;
- pazili na členjenost obnove;
- imeli slogovno in pravopisno pravilno zapisano besedilo.

2.5 Dokazi o delu in povratna informacija

Za celostni pouk in bralno-pismeni napredek učenca je nujno kakovostno povratno informiranje, in sicer takšno, ki gradi na močnih znanjih, spodbuja in daje vso podporo v realizaciji ter evalvaciji znanj.

Pri povratni informaciji sem izhajala iz tega, da je bila usmerjena v nalogo in upoštevanje navodil. Prav tako sem upoštevala ne le svoje povratne informacije, temveč tudi povratne informacije učenec – učencu. Učenci so si namreč svoje obnove v paru izmenjali ter pokomentirali vsebino sošolčeve obnove ter njegove napake poskusili utemeljiti. Utemeljevali so tudi svoje napake ter na koncu pisali popravo obnove, »novo« obnovo po povratni informaciji.

Primer miselnega vzorca, ki ustreza navodilom naloge, saj je učenca načrtovala po alinejah, kaj vse mora pri pisanju upoštevati.

Učencem je pomembno, da je povratna informacija bila tudi pravočasna, podana na razumljiv in primeren način. Primer povratne informacije učencu, ki je tvoril ustrezno obnovo:

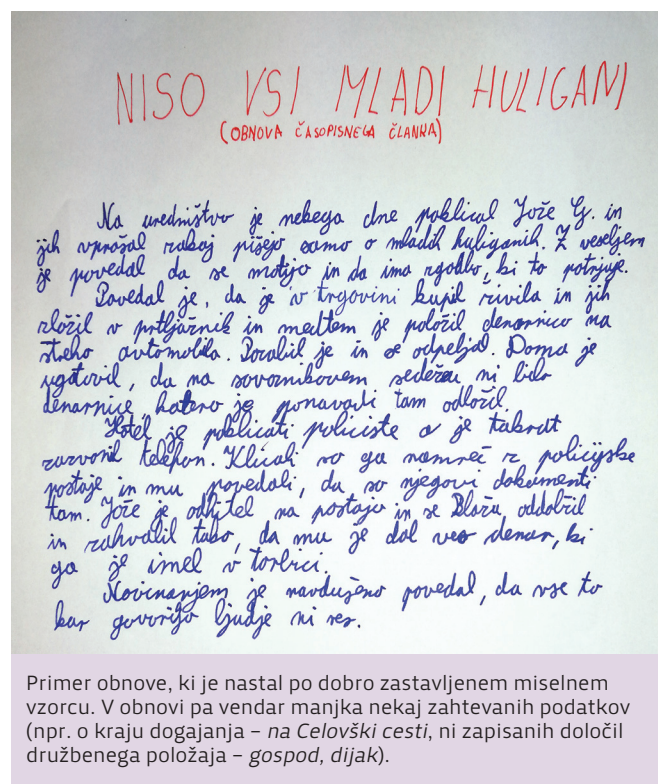
»Tvoja naloga je vsebinsko ustrezna. Pravilno si uporabljal besede in jih povezoval v povedi.

Upošteval si pravopisna pravila (velika začetnica, mala začetnica, pisanje skupaj in narazen ...), manjka le nekaj vejic. Zapisal si tudi položaj osebe v družbi, ki se nanaša na status, poklic (npr. dijak, policist ipd.) ter kraj dogodka (na Celovski cesti), oboje s pravilno začetnico.

Obnova je primerno dolga, upošteval si tudi členitev (uvod, jedro, zaključek, odstavki).

V obnovi si zajel vse bistvene podatke ter upošteval vrstni red dogodkov (kaj se je zgodilo najprej, kaj med in kaj potem). Ustrezno si povzemal v 3. osebi ednine oz. pretvarjal premi govor v odvisnega.«

Povratna informacija se je nanašala na dogovorjene kriterije in je spodbujala k premisleku, odzivu, učenju naprej. Večina učencev je v skladu s svojim ustreznim miselnim vzorcem, torej če je bil miselni vzorec dobro načrtovan, tvorila tudi ustrezno obnovo. Bilo pa je kar nekaj primerov, kjer je bil miselni vzorec skop ali osredotočen le na bistveno, nastala pa je obnova, ustrezna kriterijem.

Primer obnove, ki je nastal po dobro zastavljenem miselnem vzorcem. V obnovi pa vendar manjka nekaj zahtevanih podatkov (npr. o kraju dogajanja – na Celovski cesti, ni zapisanih določil družbenega položaja – gospod, dijak).

Miselni vzorec je le opora učencem pri pisanju in ni bil vključen v povratno informacijo in vrednotenje.

Nekaj učencev je imelo težave pri obnavljanju besedila, saj niso izluščili pravilnega poteka dogajanja oz. logičnega zaporedja. Nekateri so imeli težave tudi s členjenjem obnove na odstavke, z oblikovanjem povedi in zvez povedi, z uporabo ustreznih besed in pretvorbo premege govora v odvisni govor ter pravopisom. Pri obnavljanju so kakšen del besedila nekateri tudi dobesedno prepisali.

Na koncu so učenci reflektirali svoje pisanje in učinkovitost pridobljenega znanja. Povedali so, da so po moji podrobni povratni informaciji in povratni informaciji sošolca lahko odkrili svoje napake in morebitno neustreznost, kar pa so po ponovnem pisanju uspeli izboljšati in se strinjali z rekom, da vaja dela mojstra.

3 Sklep

Pisanje obnove neumetnostnega besedila – časopisnega članka – v okviru celostne obravnave je od šestošolcev zahtevalo natančno branje navodil, dobro bralno razumevanje ter poznavanje slovničnega in pravopisnega znanja. Pri pisanju so morali vključiti pridobljeno znanje o istočasnosti in neistočasnosti dejanj, pa tudi o poročanem govoru. Čeprav se zdi, da je obnavljanje besedil preprosto, se je izkazalo, da imajo učenci pri tem lahko različne težave. Izkazalo se je, da je predpogoj za uspešno obnovo večkrat prebrano izhodiščno besedilo in razumevanje le-tega ter postopnost obravnave od sprejemanja besedil do tvorjenja. Na koncu je zelo pomembna ustrežna učiteljeva povratna informacija učencem, ki služi kot napotek, vodilo za izboljšanje pisanja. Po povratni informaciji so učenci uspeli izboljšati svoje pisanje obnove in odpravili večino svojih napak.

Primer nastale obnove po miselnem vzorcu, ki je vseboval le vsebinske opombe, vendar je učenec tvoril obnovo z vsemi zahtevanimi podatki.

Viri in literatura

Bešter Turk, Marja; Križaj, Martina, 2019: *Slovenščina za vsak dan izdaja s plusom 6, 7, 8, 9*. Priročnik za učitelje. Uvod. Ljubljana: Založba Rokus Klett.

Cajhen, Nana; Drusany, Nevenka; Kapko, Danica; Križaj Ortar, Martina in Bešter Turk, Marja, 2018: *Slovenščina za vsak dan 6, izdaja s plusom*. Ljubljana: Rokus Klett.

Kavčnik Kolar, Vanja in Rosc Leskovec, Darinka, 2021: *Seminar Celotno razvijanje in vrednotenje znanja pri pouku slovenščine v razredu in na daljavo*, str. 28. Dostopno na: <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10722> (21. 3. 2021).

Križaj, Martina in Bešter Turk, Marja, 2018: *Jezikovni pouk – čemu kaj in kako?* Priročnik za učitelje in učiteljice slovenščine v osnovni šoli. Ljubljana: Rokus Klett.

Učni načrt, 2018: *program osnovnošolskega izobraževanja Slovenščina*. Slovenščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.